

Stručnjaci UN izražavaju zabrinutost zbog sve većih napada na nacionalne institucije za ljudska prava

ŽENEVA (27. april 2026) – Napadi na nacionalne institucije za ljudska prava (NILJP) slabe njihovu sposobnost da ispunjavaju svoje mandate i ometaju pristup pravdi i odgovornosti, upozorili su danas stručnjaci UN*, primjećujući porast prijavljenih napada.

„NILJP-e, u skladu sa Pariškim principima, imaju ključnu ulogu u promociji i zaštiti ljudskih prava. U izvršavanju svog mandata, rukovodstvo, članovi i zaposleni u NILJP-ima sve su više izloženi kampanjama blaćenja, prijetnjama, klevetama i zlostavljanju na internetu i van njega, često sa rodno motivisanim dimenzijama usmjerenim na braniteljke ljudskih prava žena i one koji rade na pitanjima rodne ravnopravnosti i LGBTQ+“, rekli su stručnjaci.

NILJP-e se angažuju sa žrtvama kršenja ljudskih prava, saradujući sa međunarodnim i regionalnim mehanizmima za ljudska prava i javno govoreći o osjetljivim ili spornim pitanjima. Pritom se zaposleni u NILJP-ima suočavaju sa sličnim rizicima i odmazdama kao i drugi branioci ljudskih prava, naročito kada njihov rad predstavlja izazov za državne vlasti ili moćne nedržavne aktere.

„Kada su napadnuti zbog svog rada, lideri nacionalnih institucija za ljudska prava i zaposleni u nezavisnim institucijama trebali bi imati koristi od zaštite koja se pruža braniocima ljudskih prava prema međunarodnom pravu i u okviru zakona o braniocima ljudskih prava“, rekli su stručnjaci.

Nalazi iz predstojećeg izvještaja Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava potvrđuju eskalaciju i obima i prirode prijetnji sa kojima se suočavaju nacionalne institucije za ljudska prava. Administrativne prepreke ostaju široko rasprostranjene, a institucije prijavljuju budžetska ograničenja i birokratske barijere koje potkopavaju njihovu nezavisnost i djelotvornost. Ovo je često pogoršano restriktivnim pravnim okvirima, zakonodavnim prazninama i reformama koje ograničavaju mandate ili ograničavaju djelovanje.

Sve se više prijavljuju i direktniji oblici zastrašivanja i odmazde. Sudsko uznemiravanje, uključujući proizvoljne sudske postupke i neosnovana krivična gonjenja, pogađa mnoge nacionalne institucije za ljudska prava širom svijeta. Fizičke prijetnje i nasilje se i dalje prijavljuju, dok digitalne prijetnje postaju sve rasprostranjenije. Članovi porodica zaposlenih u nacionalnim institucijama za ljudska prava takođe su meta napada, što naglašava proširene rizike sa kojima se suočavaju oni koji se bave radom na ljudskim pravima.

Ti se izazovi javljaju u kontekstu smanjenja prostora za djelovanje civilnog društva, uključujući ograničenja slobode izražavanja i sve češću retoriku protiv branilaca ljudskih prava.

„Takve prijetnje potkopavaju nacionalni sistem uzajamnih kontrola, doprinoseći eroziji vladavine prava“, rekli su stručnjaci.

Ovi obrasci zastrašivanja i miješanja potkopavaju legitiman rad nacionalnih institucija za ljudska prava u skladu sa Pariškim principima, slabe njihovu sposobnost da ispunjavaju svoje mandate i na kraju ometaju pristup pravdi i odgovornosti za žrtve kršenja ljudskih prava. Oni takođe odražavaju širi trend odmazde protiv onih koji se angažuju u međunarodnim i regionalnim sistemima ljudskih prava.

Prema međunarodnom pravu o ljudskim pravima, države imaju obavezu da poštuju, štite i ispunjavaju ljudska prava i osnovne slobode, te da se postaraju da svi pojedinci i institucije koje se bave radom na ljudskim pravima mogu djelovati sigurno i djelotvorno. To obuhvata garantovanje njihove nezavisnosti, obezbjeđivanje adekvatnih resursa i zaštitu od bilo kakvog oblika nasilja, prijetnji, odmazde, diskriminacije ili proizvoljnih radnji koje proizlaze iz njihovih legitimnih aktivnosti.

„Apelujemo na države da preduzmu mjere za stvaranje i održavanje sigurnog i podsticajnog okruženja za nacionalne institucije za ljudska prava. To između ostalog obuhvata suzdržavanje od djela koja potkopavaju njihovu nezavisnost, rješavanje strukturnih i pravnih prepreka i osiguranje odgovornosti za kršenja počinjena protiv zaposlenih u nacionalnim institucijama za ljudska prava“, rekli su stručnjaci.

***Stručnjaci:**

- *Mary Lawlor, specijalna izvjestiteljka o položaju branilaca ljudskih prava ([Special Rapporteur on the situation of human rights defenders](#))*
- *Gina Romero, specijalna izvjestiteljka o pravu na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja ([Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association](#))*

Specijalni izvjestioci/Nezavisni stručnjaci/Radne grupe su nezavisni stručnjaci za ljudska prava koje imenuje Savjet za ljudska prava Ujedinjenih nacija. Zajedno se ovi stručnjaci nazivaju Specijalne procedure Savjeta za ljudska prava. Stručnjaci za specijalne procedure rade na dobrovoljnoj osnovi; nisu zaposleni u UN-u i ne primaju platu za svoj rad. Dok Kancelarija UN za ljudska prava djeluje kao sekretarijat za specijalne procedure, stručnjaci služe u svom individualnom svojstvu i nezavisni su od bilo koje vlade ili organizacije, uključujući OHCHR i UN. Svi izneseni stavovi ili mišljenja su isključivo stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove UN ili OHCHR.

Zapažanja i preporuke za konkretne zemlje od strane mehanizama UN za ljudska prava, uključujući specijalne procedure, ugovorna tijela i Univerzalni periodični pregled, mogu se naći na Indeksu univerzalnih ljudskih prava <https://uhri.ohchr.org/en/>.

Za upite i medijske zahtjeve, javite se na adresu: hrc-sr-freeassembly@un.org.

Pratite vijesti vezane za nezavisne stručnjake UN za ljudska prava na X: [@UN_SPExperts](https://twitter.com/UN_SPExperts).